

Coronair lijden

informatie voor patiënten

Coronair lijden

INLEIDING	5
WAT IS CORONAIR LIJDEN?	6
WAT ZIJN DE SYMPTOMEN?	6
WAT ZIJN DE RISICOFACTOREN VOOR CORONAIR LIJDEN?	7
HOE WORDT DE DIAGNOSE GESTELD?	8
WAT ZIJN DE BEHANDELINGSMOGELIJKHEDEN?	11
EEN GEZONDE LEVENSWIJZE	18

Inleiding

In deze brochure leest u de belangrijkste weetjes over coronair lijden.

Vraag gerust meer uitleg aan uw cardioloog of verpleegkundige wanneer er iets onduidelijk is.

Wij wensen u een spoedig herstel en een aangenaam verblijf in ons ziekenhuis.

intensieve cardiale zorgen

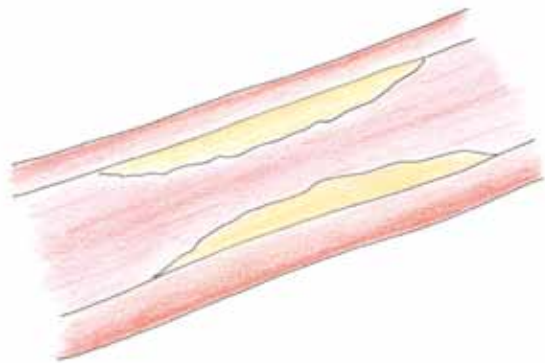

Coronairen of kransslagaders

WAT IS CORONAIR LIJDEN?

Bij een coronaire aandoening worden de coronaire slagaders of kransslagaders vernauwd of afgesloten door een gedeeltelijke afzetting van vet tegen de wand van de slagader. Daardoor stroomt er minder bloed naar de hartspier.

Het hart is een spier die zuurstof nodig heeft. De zuurstof wordt via het bloed tot in de spier gebracht. Als er een vernauwing is op de toevoerweg, lijdt het hart aan zuurstoftekort.

WAT ZIJN DE SYMPTOMEN?

Het klassieke symptoom van coronair lijden is een dof ongemak achter het borstbeen. Dat ongemak noemt men angor. Angorklachten worden vaak omschreven als een druk of spanning en kunnen uitstralen naar de (linker)arm, de hals en de kaak.

Soms zijn er ook andere klachten zoals hartkloppingen, kortademigheid, misselijkheid en braken en zweten.

WAT ZIJN DE RISICOFACTOREN VOOR CORONAIR LIJDEN?

- ✓ Roken
- ✓ Te weinig lichaamsbeweging
- ✓ Overgewicht
- ✓ Hoge bloeddruk
- ✓ Te hoog cholesterolgehalte in het bloed
- ✓ Diabetes
- ✓ Langdurige negatieve spanning (stress)
- ✓ Leeftijd/geslacht (mannen vanaf 45 en vrouwen vanaf 55 jaar)

Voor een aantal van deze factoren kan men een erfelijke aanleg hebben.

HOE WORDT DE DIAGNOSE GESTELD?

Om de diagnose te kunnen stellen, worden een aantal testen uitgevoerd. Deze testen verschillen allemaal qua tijdsduur en zullen gespreid over de hele opname plaatsvinden.

1. Klinische interpretatie

De arts zal een aantal vragen stellen en een lichamelijk onderzoek uitvoeren.

2. E.K.G. (elektrocardiogram)

Met behulp van elektroden of zuignapjes wordt een elektrocardiogram gemaakt om de elektrische activiteit van uw hart vast te stellen.

3. Bloedonderzoek

Vooraf de waarden van zuurstoftekort of hartspierbeschadiging worden frequent opgevolgd.

4. Inspanningstest

U fietst een tijdje terwijl u aangesloten bent aan een cardiogram. Daarbij wordt tegelijkertijd gemeten hoe het hart zich daarbij gedraagt.

5. Echocardiografie

Een echocardiografie is een pijnloos en ongevaarlijk onderzoek dat veel informatie verschaft over de werking van uw hart. De weerkaatsing van ultragolfgeluiden laat de werking van uw hartspier en hartkleppen zien.

6. Hartscan

De MRI (Magnetische Resonantie Imaging) is een onderzoek dat gebruikmaakt van een sterk magnetisch veld. Daarom worden metalen voorwerpen zoals juwelen, bril en horloge niet in de onderzoeksruimte toegelaten. Voor dit onderzoek moet u niet nuchter zijn. Bij de MRI wordt gebruikgemaakt van een contrastmiddel dat ingespoten wordt via het infuus. Het onderzoek duurt 15 tot 45 minuten. Als u last hebt van claustrofobie (angst in kleine ruimtes) meldt u dit best aan de arts.

De PET-scan (Positron Emission Tomografie) is een onderzoek dat plaatsvindt op de isotopenafdeling en gebruikmaakt van een radioactieve contrastvloeistof die via het infuus wordt toegediend. Het onderzoek kan twee uur duren en gebeurt vaak in twee fasen. Voor dit onderzoek moet u nuchter zijn.

7. Hartkatheterisatie

De hartkatheterisatie gebeurt in de katheterisatiekamer. Een katheter is een slangetje of buisje van ongeveer één meter lang.

Het gebied waar de katheters moeten worden ingebracht, de lies of de pols, wordt ontsmet om infecties te voorkomen. Die oplossing

kan koud aanvoelen. Het grootste gedeelte van uw lichaam zal daarna bedekt worden met steriele doeken. Het is belangrijk die doeken niet aan te raken noch te verleggen. De verpleegkundigen zullen hun best doen om het u zo comfortabel mogelijk te maken.

Op de plaats waar de katheters worden ingebracht, spuit de arts een lokaal verdovingsmiddel in. Eens het middel werkt, voelt u enkel nog een drukgevoel op de plaats waar de arts met de katheters aan het werk is.

U ligt op de röntgentafel en tijdens de ingreep wordt er een röntgen-camera heen en weer boven uw borst bewogen. Tijdens het onderzoek kunt u meestal op het scherm meekijken.

Tijdens het onderzoek zal de arts u vragen om diep in te ademen en dan even uw adem in te houden zodat hij een scherpe afbeelding van de kransslagaders krijgt. Door een kleine hoeveelheid contraststof in de kransslagaders te spuiten, kan men op de röntgenopname heel precies zien hoe de kransslagaders lopen, waar ze vernauwd zijn en hoe ernstig die vernauwingen zijn.

Tijdens de katheterisatie houdt men uw bloeddruk en hartslag voortdurend in de gaten.

Na de ingreep gaat u terug naar uw ziekenhuiskamer waar u nauwgezet door de verpleegkundige wordt geobserveerd.

Wanneer de ingreep via uw lies is uitgevoerd, zult u een aantal uren op uw rug in bed moeten blijven. Bij het verwijderen van de katheter wordt er gedurende twintig tot dertig minuten op de aanprikplaats druk uitgeoefend, of zolang als nodig is om het bloeden te stoppen. Nadien krijgt u op deze plaats een drukverband. Het been met het drukverband blijft stil liggen.

Op advies van de arts of verpleegkundige moet u na de ingreep zo veel mogelijk drinken om de resten van de contraststof snel via de urine af te voeren.

WAT ZIJN DE BEHANDELINGS-MOGELIJKHEDEN?

De gegevens die uit het onderzoek naar voren komen, moeten soms heel precies worden bestudeerd en beoordeeld. Bij het overleg hierover zijn uw eigen cardioloog, collega-cardiologen en hartchirurgen betrokken. Omdat zo'n overleg tijd vraagt, is het best mogelijk dat uw uitslag niet meteen wordt besproken.

Coronaire aandoeningen kunnen behandeld worden met geneesmiddelen, maar ook een gezonde levensstijl is belangrijk. Soms zijn andere behandelingsmethoden noodzakelijk: een bypass-operatie of een percutane coronaire interventie, namelijk dilatatie en eventueel stenting van de kransslagaders.

1. Bypass-operatie

Tijdens deze operatie wordt een stukje uit een bloedvat in uw been of uw borst genomen. Dit wordt met het ene uiteinde aan de aorta en met het andere uiteinde voorbij de vernauwing aan de kransslagader gehecht. Het bloed stroomt dan door het nieuwe bloedvat naar de hartspier en wordt zo omheen de verstopping in de coronaire slagader geleid. Meer informatie vindt u in de brochure 'Hartoperatie'.

2. PCI (Percutane Coronaire Interventie)

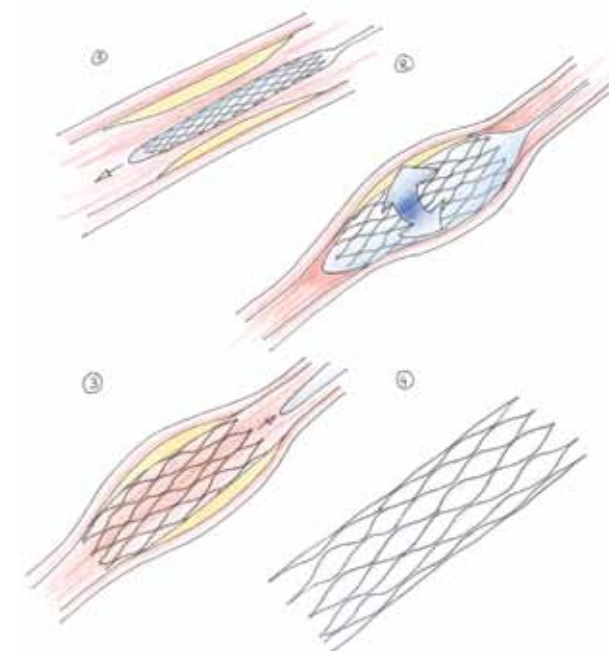
- PTCA (percutane transluminale coronaire angioplastie)

Tijdens de hartkatherisatie zal men beslissen wat voor uw kransslagaders de beste behandeling zal zijn. Wanneer een dilatatie de beste behandeling is, dan gebeurt dit meestal onmiddellijk.

Dilatatie betekent letterlijk 'wijder maken'. De wetenschappelijke benaming is percutane transluminale coronaire angioplastie of afgekort PTCA.

De behandeling gebeurt door het aanprikken van de slagader in de lies.

Angioplastie is de behandeling zelf. Bij angioplastie gebruikt men een katheter met een kleine ballon aan het uiteinde. Wanneer de cardioloog de ballon binnenin de verstopte slagader opblaast, wordt door de druk de verstopping tegen de wand van de slagader geduwd. Door dat opblazen wordt de vernauwing open geperst en wordt het vat op die plaats dus wijder gemaakt. Tijdens dat opblazen wordt de kransslagader heel even helemaal afgesloten. Op dat moment voelen sommige patiënten een ongemak of druk op de borst.

- STENT

Wanneer de vernauwing na de behandeling blijft terugveren, kan het nodig zijn om een stent op de plaats van de vernauwing in het bloedvat te plaatsen.

Een stent is een cilindertje van gaas – vergelijkbaar met een ballpointveertje – dat de kransslagader van binnenuit opent. De arts plaats de katheter tot in de verstopte slagader en blaast de ballon op. Door het opblazen van de ballon wordt de stent tegen de slagaderwand ontplooid. Nadat de ballon leeggelopen en verwijderd is, blijft de stent permanent op zijn plaats. De stent houdt het bloedvat open waardoor de bloeddoorstroming verbetert.

Als het buisje, dat tijdens de hartkatheterisatie in de lies geplaatst wordt ter plaatse blijft, moet u in bed blijven en mag u niet recht gaan zitten in bed. De verpleegkundige helpt u dan verder met praktische zaken zoals wassen en eten.

Na het verwijderen van het buisje in de lies moet u nog zes uur in bed blijven. U mag niet recht zitten in bed.

Enkele raadgevingen

- X Draag de eerste 24 uur na het onderzoek geen zware gewichten en rij niet met de auto.
- X Vermijd de eerste week zo veel mogelijk een belasting van de liezen.
- X U mag drie dagen geen bad nemen, maar wel douchen.
- X Vermijd de eerste week zware fysieke inspanningen.

3. Geneesmiddelen

Vrijwel alle medicijnen hebben naast de werking waarvoor u ze inneemt ook een aantal onbedoelde bijwerkingen. In de patiëntenbijsluiter kunt u lezen welke bijwerkingen een medicijn kan veroorzaken. Dit wil niet zeggen dat de bijwerkingen ook altijd optreden.

Met de juiste dosering en een zorgvuldig gebruik zullen de bijwerkingen meestal niet optreden.

Sommige bijwerkingen zult u echter moeten accepteren, omdat ze ontstaan doordat het lichaam moet wennen aan een nieuw geneesmiddel.

Als u ouder wordt, werken uw nieren minder goed. Dit betekent dat sommige medicijnen langer in uw lichaam blijven. U hebt dan meer kans op bijwerkingen. Uw arts houdt hiermee rekening bij het voorschrijven.

Het gebruik

- Neem het medicijn in volgens de aanwijzingen.
- Hou u aan de voorgeschreven dosis.
- Stop niet zelf met de behandeling. Het plots stopzetten kan uw toestand verergeren.
- Neem uw medicijnen steeds op hetzelfde tijdstip.
- Vergeet uw medicijnen niet in te nemen. Het gebruik van een medicijnendoos – te verkrijgen bij uw apotheker – kan u hierbij helpen.

Nitraten

Merkmamen: Cedocard®, Nitroderm®, Coruno®, Corvaton®

Nitraten verwijden de bloedvaten en zo wordt er meer bloed doorgelaten. De bloeddruk zal dalen. Door de snelle verwijding van de bloedvaten wordt er tijdelijk minder bloed aan het hart aangeboden. Dit ontlast het hart en vermindert de druk op de borst.

Bijwerkingen

duizeligheid, snelle polsslag, blozen, hoofdpijn, misselijkheid, rusteloosheid en een daling van de bloeddruk.

Uw arts zal misschien voorstellen om zo een geneesmiddel altijd op zak te hebben, zodat u wanneer u pijn op de borst hebt onmiddellijk een pilletje onder de tong kunt laten wegsmelten.

Bètablokkers

Merkmamen: Emconcor®, Selozok®, Seloken®, Kredex®, Isoten®

De bètablokker verlaagt het hartritme. De pompkracht en de hoeveelheid bloed die het hart per minuut het lichaam inpompt, vermindert. De hartspier zal hierdoor efficiënter pompen. De bètablokker verlaagt de kans op ritmestoornissen en vermindert de kans op angor.

Bijwerkingen

lagere bloeddruk, duizeligheid, onrustige slaap, koude handen en voeten, vermoeidheid, erectieproblemen bij mannen en vaginale droogheid bij vrouwen.

Uw arts zal de dosis langzaam verhogen zodat het lichaam zich kan aanpassen aan de verlaagde bloeddruk.

Ace-remmers

Merkmamen: Capoten®, Renitec®, Zestril®, Coversyl®, Tritace®, Accupril®

Ace-remmers worden gegeven voor hoge bloeddruk, voor hartfalen en coronair lijden.

Bijwerkingen

In het begin van de behandeling kunt u last krijgen van een kriebelhoest en duizeligheid. Deze bijwerkingen verdwijnen meestal als uw lichaam gewend raakt aan het geneesmiddel.

Plaatjesremmers: trombocyt- aggregatieremmers

Merkmamen: Cardioaspirine®, Asaflow®, Plavix®

De plaatjesremmers zorgen ervoor dat de bloedplaatjes, die verantwoordelijk zijn voor het klonteren van bloed, minder goed werken. Doordat ze niet goed meer samenklonteren of doordat de bloedplaatjes zich niet meer zo goed aan de wand van de bloedvaten kunnen hechten, treedt minder snel ongewenste stolling in de vorm van bloedklonter op. Plavix voorkomt klontervorming in de geplaatste stent.

Bijwerkingen

Er is slechts een kleine hoeveelheid geneesmiddel nodig voor remming van de klontering van bloedplaatjes. Daarom komen bijwerkingen weinig voor. U kunt wel gemakkelijker blauwe plekken krijgen.

Cholesterolverlagende middelen

Merkmamen: Zocor®, Lipitor®, Pravastine®, Crestor®

Deze medicijnen worden voorgeschreven bij mensen met coronair lijden, diabetes mellitus of een erfelijke aanleg voor een hoog cholesterolgehalte. Ze verlagen het vetgehalte van het bloed en beschermen de bloedvatwand.

Bijwerkingen

spierkrampen, diarree, misselijkheid, winderigheid, oprispingen. Een kortstondige spierstijfheid 's morgens is aanvaardbaar. De bijwerkingen verdwijnen ook meestal wanneer uw lichaam aan het geneesmiddel gewend raakt.

Vraag uw arts wat u van een medicijn kunt verwachten. Vertel uw arts welke andere medicijnen u gebruikt. Deze kunnen de werking van uw geneesmiddelen versterken of verminderen.

EEN GEZONDE LEVENSWIJZE

Om een verdere evolutie van coronair lijden tegen te houden is een gezonde levenswijze noodzakelijk.

Tijdens uw verblijf in het ziekenhuis zal uw cardioloog u voorstellen om – indien mogelijk – aan een revalidatieprogramma deel te nemen. De kinesist, sociaal werker en psycholoog komen bij u langs voor een gesprek. Alleen op deze manier kunt u een beroep doen

op terugbetaling van het ziekenfonds voor uw revalidatieprogramma. Meer informatie leest u ook in de infobrochure 'Preventie en revalidatie voor hartpatiënten'.

Lichaamsbeweging

Sinds geruime tijd is de medische wereld het ermee eens dat het regelmatig nemen van lichaamsbeweging een belangrijke factor vormt in het verkleinen van het risico op coronaire hartziekten. Bovendien helpt lichaamsbeweging obesitas te voorkomen. Deze wetenschap zet mensen meer dan ooit aan tot het beoefenen van allerlei sporten. Maar ook in het dagelijkse leven kunt u bewegingsbewust leven.

Bij hartpatiënten is deelnemen aan geleide lichamelijke trainingen of aan een revalidatieprogramma voor een bepaalde periode aangewezen. Hier leert u uw polsslag meten om de intensiteit van uw inspanningen te doseren en u leert uzelf ontspannen tussen de oefeningen door. Wilt u bij de geleverde inspanningen meetbare resultaten bekomen, dan moet u die met een zekere regelmaat uitvoeren. Het is aangewezen niet te sporten vlak na de maaltijd en bij griep of een verkoudheid.

Gezond eten

Gezond blijven en lekker eten, wie wil dat niet?

In de winkels is er volop keuze, maar soms slaat de verwarring toe. De diëtiste komt bij u op de kamer langs om samen met u de richtlijnen van uw dieet te bespreken. Meer informatie vindt u in de brochure 'Hart- en vaatvriendelijke voeding'.

Stresscontrole

Gezonde, regelmatige en gedoseerde vormen van lichaamsbeweging bevorderen de algemene fitheid en geven een algemeen gevoel van ontspanning.

Voeding speelt een belangrijke rol. Een verkeerde voeding zal de scheikundige veranderingen die door stress in het bloed optreden verergeren. Uw fysieke fitheid als resultaat van een gezonde voeding zal de weerbaarheid tegenover stressinvloeden kunnen bevorderen.

Enkele tips om uw stress onder controle te houden

- Plan uw agenda niet te scherp.
- Onderbreek uw dag even voor wat ontspanning of voor een korte rustpauze.
- Besteed voldoende aandacht aan uw maaltijd.
- Leg uzelf geen onnodige tijdslimieten op.
- Leer ook eens taken te delegeren.
- Maak een onderscheid tussen belangrijke en minder belangrijke activiteiten.
- Krop niet onnodig irritaties op, maar bespreek ze op tijd.
- Geef de nodige aandacht aan uw gezin, vrije tijd en hobby's. Een goed en ondersteunend contact met uw omgeving is een goede verdediging tegen stress.
- Relatieveer meer. Ontspanningstechnieken kunnen helpen.
- Vermijd onoordeelkundig gebruik van kunstmatige middelen, waarvan ten onrechte een stressverlagende werking verwacht wordt. We spreken dan over slaapmiddelen, kalmeerpillen, alcohol en overmatig snoepen.

Met moeilijk hanteerbare stressproblemen kunt u altijd terecht bij psychologen.

Roken

Roken vergroot de kans op hart- en vaatziekten. Stoppen met roken is van belang om herhaling van ziekte te voorkomen. Stoppen is moeilijk omdat het lichaam aan nicotine verslaafd is en omdat u aan de handeling van het roken gewend bent. Roken kan dus zowel lichamelijk als geestelijk verslavend zijn.

© mei 2010 UZ Leuven

Overname van deze tekst is enkel mogelijk na toestemming van de dienst communicatie UZ Leuven.

Ontwerp en realisatie:

Deze tekst werd opgesteld door intensieve cardiale zorgen in samenwerking met de dienst communicatie.

Met dank aan Raf Duchateau voor de illustraties.

Verantwoordelijke uitgever

UZ Leuven

Herestraat 49

3000 Leuven

Tel. 016 34 49 00

www.uzleuven.be

700101

Mixed Sources

Productgroep uit goed beheerde bossen
en andere gecontroleerde bronnen.
www.fsc.org Cert no. CU-COC-809718-E
© 1996 Forest Stewardship Council